

گزارش برگزاری اولین کنگره ملی طب ایرانی در خرداد ۱۴۰۳

روشنک مکبری نژادالف، نفیسه حسینی یکتالف، آزاده زارعی ب*، حسین رضایی زاده ب

الف گروه طب ایرانی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

ب گروه طب ایرانی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: آبان ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: آبان ۱۴۰۳

پژوهش‌های محصول محور در راستای رفع نیازهای جامعه و همچنین معرفی پیشرفت‌های اخیر در حوزه مکتب طب ایرانی به جامعه علمی و صنعتی کشور بود.

ریاست این کنگره را دکتر روشنک مکبری نژاد، رئیس هیئت مدیره دوره پنجم انجمن علمی طب سنتی ایران و سمت دبیر علمی آن را دکتر حسین رضایی زاده عهده دار بودند و دکتر آزاده زارعی دبیر اجرایی این کنگره بود. پس از برگزاری جلسات متعدد با حضور اعضای هیئت رئیسه کنگره و اعضای کمیته علمی، محورهای کنگره به شرح زیر اعلام شد:

- پزشکی مبتنی بر سبک زندگی، طب پیشگیری و فردمحور؛

- غذا، تغذیه، غذاداروها و آشپزی طبی؛

- فرآورده‌های سنتی، گیاهی و طبیعی؛

- ماساژ و تکنیک‌های دستی؛

- هوش مصنوعی و توسعه طب ایرانی؛

- پزشکی سامانه‌ها و پزشکی یکپارچه.

مشارکت جامعه علمی در ارسال خلاصه مقالات به اولین کنگره طب ایرانی چشمگیر بود، به طوری که تعداد ۳۹۰ خلاصه مقاله به دبیرخانه کنگره ارسال شد که غیر از رشته طب و داروسازی سنتی، سایر رشته‌های علوم پزشکی و غیر علوم پزشکی نیز در ارسال خلاصه مقاله مشارکت داشتند که در جدول شماره ۱ رشته‌ها به تفکیک و با تعدادشان مشخص شده است.

امروزه یکی از شاخص‌های پویایی و جریان علمی در دنیای دانشگاهی، برگزاری کنگره‌های سالانه رشته‌های تخصصی توسط انجمن‌های علمی آنهاست، که اصلی‌ترین فضای تعامل علمی و صنفی متخصصان مربوطه بوده و به نوعی مهم‌ترین رویداد سالیانه یک رشته و انجمن علمی آن تلقی می‌شود. متأسفانه از زمان تأسیس رشته طب ایرانی و متعاقب آن تأسیس انجمن علمی طب سنتی در سال ۱۳۸۶ تا کنون چنین کنگره‌ای توسط انجمن علمی طب سنتی ایران برگزار نشده بود؛ لذا اولین کنگره ملی طب ایرانی به همت هیئت مدیره دوره پنجم انجمن علمی طب سنتی ایران و با حمایت دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت و همکاری ستاد توسعه اقتصاد دانش بنیان گیاهان دارویی و طب سنتی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، سازمان نظام پزشکی کشور و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به مدت ۳ روز از تاریخ ۹ تا ۱۱ خرداد ۱۴۰۳ در مرکز همایش‌های بین‌المللی رازی در تهران برگزار شد.

مهم‌ترین هدف از برگزاری این کنگره، که توسط انجمن علمی طب سنتی برگزار شد، معرفی و توسعه صحیح و منطقی مکتب طب ایرانی دانشگاهی به جامعه علمی کشور به دور از افراط و تفریط، شبکه‌سازی علمی بین متخصصان طب و داروسازی سنتی با سایر متخصصان علوم پزشکی، شناسایی صاحبان صنایع مرتبط با تجهیزات طب سنتی و گیاهان دارویی و ایجاد ارتباط بیشتر و بهتر دانشگاه و صنعت جهت طراحی

جدول ۱. رشته و تعداد مشارکت کنندگان در ارسال خلاصه مقاله به اولین کنگره طب ایرانی

تعداد	خلاصه مقالات	تعداد	تعداد	خلاصه مقالات	تعداد
۱	اخلاق پزشکی	۴۱	۱۲۱	طب سنتی ایرانی	۱
۱	آموزش پزشکی	۴۲	۲	طب ایرانی و مکمل	۲
۱	آموزش پرستاری	۴۳	۱	پزشکی پارسی	۳
۱	مراقبت های ویژه پرستاری	۴۴	۱۹	تخصص کودکان	۴
۱	بهداشت خانواده	۴۵	۱۵	تاریخ علوم پزشکی	۵
۱	بهداشت عمومی	۴۶	۱	تاریخ پزشکی	۶
۱	بهداشت و ایمنی مواد غذایی	۴۷	۱۳	داروسازی سنتی	۷
۱	علوم کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی	۴۸	۱۳	پرستاری بیماری های داخلی-جراحی	۸
۱	سم شناسی	۴۹	۹	مامایی	۹
۱	سیستماتیک گیاهی	۵۰	۶	داروسازی	۱۰
۱	گیاهان دارویی	۵۱	۵	علوم تشریحی	۱۱
۱	بیماری شناسی گیاهی	۵۲	۴	تغذیه	۱۲
۱	فیتوشیمی	۵۳	۴	تکنولوژی اتاق عمل	۱۳
۱	فارماسیوتیکس	۵۴	۴	هوشبری	۱۴
۱	بیوشیمی بالینی	۵۵	۳	بهداشت باروری	۱۵
۱	بیولوژی و کنترل ناقلین بیماری ها	۵۶	۳	انگل شناسی	۱۶
۱	بیولوژی تولیدمثل	۵۷	۳	فارماکونوزی	۱۷
۱	رادیولوژی و حفاظت پرتویی	۵۸	۳	فارماکولوژی	۱۸
۱	زیست شناسی تکوینی	۵۹	۳	فیزیولوژی	۱۹
۱	زیست شناسی سلولی و مولکولی	۶۰	۳	پرستاری مراقبت های ویژه	۲۰
۱	زیست شناسی-علوم گیاهی	۶۱	۲	پرستاری سالمندی	۲۱
۱	پاتولوژی	۶۲	۲	فیزیولوژی ورزشی و تندرستی	۲۲
۱	حشره شناسی پزشکی	۶۳	۲	بیوتکنولوژی	۲۳
۱	جانورشناسی	۶۴	۲	مهندسی بهداشت محیط	۲۴
۱	دامپزشکی	۶۵	۲	هوش مصنوعی	۲۵
۱	ناتروپاتی	۶۶	۱	مهندسی بافت	۲۶
۱	آناتومی	۶۷	۲	مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	۲۷
۱	رشد حرکتی	۶۸	۲	آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	۲۸
۱	روان پرستاری	۶۹	۲	فناوری اطلاعات سلامت (HIT)	۲۹
۱	روان پزشکی	۷۰	۱	فناوری اطلاعات	۳۰
۱	سلامت الکترونیک	۷۱	۱	فلسفه سینوی	۳۱
۱	سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی	۷۲	۱	طب چینی	۳۲
۱	سلامت سالمندی	۷۳	۱	طب سوزنی	۳۳
۱	شیمی	۷۴	۱	نورولوژی-هومیوپاتی	۳۴
۱	علوم قرآن و حدیث	۷۵	۱	دندان پزشکی	۳۵
۱	علوم قرآنی	۷۶	۱	پزشکی عمومی	۳۶
۱	مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی	۷۷	۱	آمارزیستی	۳۷
۱	مطالعات آمریکا	۷۸	۱	اپیدمیولوژی	۳۸
۱	زبان و ادبیات فارسی	۷۹	۱	اتاق عمل	۳۹
			۱	نانوفناوری پزشکی	۴۰

با همکاری دانشگاه علوم پزشکی بابل، برای اعضای هیئت علمی شرکت کننده در کنگره امتیاز فرهنگی اخذ شد. همچنین برای رشته های مختلف پزشکی از طرف آموزش مداوم وزارت بهداشت امتیاز بازآموزی در نظر گرفته شد. جهت ثبت امتیاز بازآموزی تعداد ۷۸۲ نفر از رشته های مختلف در سامانه آموزش مداوم وزارت بهداشت ثبت نام کرده بودند که گزارش رشته های شرکت کنندگان به تفکیک در جدول شماره ۲ آمده است.

از تعداد ۳۹۰ خلاصه مقاله ارسالی بر طبق داوری انجام شده در کمیته علمی کنگره، ۱۰۶ مقاله مردود و ۲۸۴ خلاصه مقاله پذیرش شد که ۲۵۱ خلاصه مقاله به عنوان پوستر و ۳۳ خلاصه مقاله به عنوان سخنرانی انتخاب شدند. طبق هماهنگی انجام شده و پس از داوری مجدد، از بین ۲۸۴ خلاصه مقاله پذیرش شده، حدود ۱۷۰ خلاصه مقاله در ویژه نامه مجله *Traditional and Integrative Medicine Journal* (مجله دانشکده طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی تهران با نمایه اسکوپوس) چاپ شدند.

جدول ۲. رشته های ثبت نام کنندگان آموزش مداوم در اولین کنگره طب ایرانی

تعداد ۷۸۲	رشته های ثبت نام کنندگان آموزش مداوم
۳۰۳	پزشک عمومی
۲۰۵	داروسازی عمومی
۱۳۰	طب سنتی
۳۴	علوم تغذیه
۱۴	مامایی
۱۳	روان پزشکی
۱۱	داروسازی سنتی
۱۱	پرستاری
۱۰	پزشک عمومی شاغل در طرح پزشک خانواده
۷	بیماری های داخلی
۵	بیماری های کودکان
۴	فارماکوتوزی
۲	بیماری های مغز و اعصاب
۲	تاریخ علوم پزشکی
۱	پزشکی ورزشی

بهرام عین اللهی، به کنگره و با حضور مسئولان بهداشتی و درمانی کشور آغاز شد.

سخنرانان افتتاحیه کنگره در صبح روز اول به شرح زیر بودند:

۱. دکتر روشنک مکبری نژاد: رئیس کنگره و رئیس انجمن علمی طب سنتی ایران؛
۲. دکتر نفیسه حسینی یکتا: مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی؛

قبل از مراسم افتتاحیه، ساعت هشت صبح روز اول ۹ خرداد ۱۴۰۳، دو استاد پیشکسوت جناب آقای دکتر محسن ناصری با موضوع «درمان های ساده در بیماری های شایع» و سرکار خانم دکتر فرزانه غفاری با موضوع «معالجات بقراطیه ابوالحسن طبری» به ایراد سخنرانی علمی پرداختند. سپس ساعت ۱۰ صبح همان روز، افتتاحیه کنگره با تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و سرود جمهوری اسلامی ایران و قرائت پیام ارسالی وزیر محترم بهداشت و درمان وقت، جناب آقای دکتر

۳. دکتر عباس علی پور: رئیس مرکز مدیریت شبکه معاونت بهداشتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی؛

۴. دکتر فاطمه محمدبیگی: عضو کمیسیون بهداشت مجلس شورای اسلامی و نایب رئیس فراکسیون طب سنتی مجلس شورای اسلامی؛

۵. دکتر محمدعلی محقق: معاون علمی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران؛

۶. دکتر محمد رئیس‌زاده: رئیس سازمان نظام پزشکی کشور؛

۷. دکتر علیرضا زالی: رئیس دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

به‌منظور مشارکت بیشتر و با توجه به این‌که این کنگره اولین کنگره تخصصی طب ایرانی بود، سخنرانی‌ها فقط در یک سالن و در ۷ پنل تخصصی برنامه‌ریزی و انجام شد. همچنین در این کنگره سه‌روزه، ۱۴ کارگاه تخصصی در دو سالن هم‌زمان از بعدازظهر روز اول برگزار گردید که تعداد ۷۵۰ نفر در این ۱۴ کارگاه تخصصی شرکت کردند. تعداد تردد ورود و خروج با دستگاه در کل سه روز ۳۵۲۰ نفر و تعداد شرکت‌کنندگان روزانه بیش از ۱۰۰۰ نفر گزارش شدند که غیر از متخصصان طب ایرانی و داروسازی سنتی، سایر رشته‌های علوم پزشکی را نیز شامل می‌شد. گفتنی است در حال حاضر (در سال ۱۴۰۳) تعداد دانش‌آموختگان و دانشجویان رشته طب ایرانی و داروسازی سنتی فقط حدود ۱۰۰۰ نفر است.

در این کنگره برخی پنل‌ها مانند پنل مرتبط با تغذیه بسیار مورد توجه قرار گرفت. در این پنل به نوتریژنومیکس (Nutrigenomics)، تغذیه فردی در طب رایج و مطابقت آن با تغذیه و مزاج، همچنین اهمیت غذا در درمان و آشپزی طبی (Culinary Medicine) پرداخته شد. موضوع جالب توجه دیگر، پنل مرتبط با موسیقی و پوشاک از دیدگاه طب ایرانی بود که دیدگاه نو و جدیدی را مطرح کرد و سخنرانان این پنل، ارتباط مزاج با انواع آواها را به‌صورت عملی و از طریق پرسشنامه آنلاین ارزیابی کردند و نتیجه آن را به‌صورت نمودار به نمایش گذاشتند که بسیار مورد توجه مخاطبان قرار گرفت. پنل دیگری که با سایر پنل‌ها متفاوت بود در رابطه با همگرایی طب سنتی ایرانی با طب رایج بود که در آن عناوین مرتبط با

طب تلفیقی یا طب یکپارچه (Integrative Medicine) در حیطه‌های روان‌پزشکی، علوم اعصاب، اطفال و چشم‌پزشکی، به‌صورت تخصصی بررسی شد. نکته قابل‌ملاحظه این بود که سخنرانان این پنل متخصصانی بودند که دو تخصص داشتند؛ یکی تخصص طب ایرانی و دیگری تخصص سایر رشته‌های پزشکی مانند چشم‌پزشکی، روان‌پزشکی، اطفال یا علوم اعصاب.

با توجه به کل‌نگر بودن مکتب طب سنتی ایرانی، کنگره طب ایرانی فراتر از یک کنگره تخصصی پزشکی بود به‌طوری‌که سخنرانان مدعو کنگره از رشته‌های مختلف علوم تجربی، علوم ریاضی و علوم انسانی حضور داشتند. امروزه کل‌نگری نه‌تنها در طب، بلکه در سایر علوم نیز مورد توجه قرار گرفته است به‌طوری‌که Systems Medicine (پزشکی سامانه‌ها) و فراتر از آن Systems Science مطرح و مورد مذاقه و گفت‌وگو می‌باشد و آقای دکتر مهدی گلشنی، چهره ماندگار فیزیک و آقای دکتر جمالی، دکتری رشته فیزیک، به‌طور مبسوط در این رابطه به بحث و گفت‌وگو پرداختند.

برخی از استادان پیشکسوت و سخنرانان شاخص رشته‌های علوم ریاضی و علوم انسانی و ... که در این کنگره حضور داشتند عبارت بودند از:

- آقای دکتر مهدی گلشنی: چهره ماندگار فیزیک، فیزیکدان و نظریه‌پرداز ایرانی و استاد بازنشسته دانشگاه صنعتی شریف؛

- آقای دکتر حمیدرضا ربیعی: برگزیده جشنواره فناوری اطلاعات کشور و مدیر مرکز فناوری اطلاعات دانشگاه شریف؛
- آقای دکتر محمد جمالی: فیزیکدان، نظریه‌پرداز و رئیس گروه فلسفه و علوم بنیادی دانشگاه شیراز؛

- آقای روح‌الله کاظمی‌زاده: رئیس اسبق کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛

- خانم دکتر بیتا مسگرپور: معاون مرکز کاکرین ایران؛
- آقای دکتر عباس کبریایی‌زاده: رئیس هیئت‌مدیره سندیکای تولیدکنندگان مکمل‌های رژیمی غذایی ایران.

اولین کنگره طب ایرانی علی‌رغم برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده برای بین‌المللی‌کردن کنگره و با وجود ارتباطات و تعاملات

- ۲- تعداد کم کارشناسان انجمن؛
- ۳- تغییر در برگزاری تاریخ کنگره با توجه به شرایط اجتماعی کشور؛
- ۴- قابل پیش‌بینی نبودن مشارکت همکاران و متخصصان؛
- ۵- قابل پیش‌بینی نبودن مشارکت شرکت‌ها؛
- ۶- بی‌ثباتی اجتماعی، فرهنگی، سیاسی کشور؛
- ۷- مشکلاتی در گرفتن امتیاز بازآموزی؛
- ۸- پذیرایی تغذیه سنتی در کنگره؛
- ۹- تهیه یادبود فاخر؛
- ۱۰- حضور غیرپزشکان و مدعیان درمانگر.

امید می‌رود برگزاری همایش‌ها و کنگره‌های علمی مرتبط با مکتب طب ایرانی، داروسازی سنتی و تاریخ پزشکی در توسعه روشمند و منطقی مکتب طب ایرانی تأثیرگذار بوده و به امیدبخشی روزافزون افق فراروی جریان دانشگاهی طب ایرانی در راستای ارتقای سلامت عموم مردم بیش از پیش کمک کند. انجمن علمی طب سنتی ایران در نظر دارد دومین کنگره طب ایرانی را در تاریخ ۲۱ لغایت ۲۳ آبان‌ماه ۱۴۰۴ در مرکز همایش‌های بین‌المللی رازی در تهران برگزار کند و برای برگزاری پرمایه و باشکوه کنگره دوم، برنامه‌ریزی دومین کنگره بلافاصله پس از کنگره اول با جدیت آغاز شد و از پوستر دومین کنگره طب ایرانی در نشست کشوری «هم‌اندیشی اعضای هیئت‌علمی طب ایرانی، داروسازی سنتی و تاریخ پزشکی» که از ۲ تا ۴ آبان ۱۴۰۳ در مرکز همایش‌های بین‌المللی شهدای سلامت در مشهد مقدس در جوار بارگاه منور رضوی برگزار شد، رونمایی گردید (تصویر ۱).

تضاد منافع

این مقاله هیچ تضاد منافی ندارد.

برون‌مرزی فراوانی که استادان این رشته با سایر کشورها در حیطه‌های مرتبط با طب مکمل، طب سنتی و گیاهان دارویی دارند به‌علت بی‌ثباتی‌های اجتماعی و سیاسی به‌صورت ملی برگزار شد.

با توجه به اهمیت انعکاس خبری برگزاری اولین کنگره ملی طب ایرانی، اخبار مربوط به کنگره از چند ماه قبل تا روز کنگره به‌صورت وسیع منتشر شد و پوشش خبری کنگره در صداوسیما، شبکه‌های اجتماعی، روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها منعکس گردید. همچنین روابط عمومی دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت نیز در این مدت در حیطه اطلاع‌رسانی‌های مربوط به کنگره همکاری نزدیکی با انجمن علمی طب سنتی داشتند.

در نمایشگاه جنبی این کنگره، شرکت‌های گیاهان دارویی و داروهای گیاهی، فراورده‌های غذایی و تغذیه سالم، تجهیزات پزشکی مرتبط با طب مکمل و طب سنتی و انتشارات مرتبط به طب ایرانی حضور به هم رساندند که مورد استقبال بسیاری قرار گرفت و رضایت شرکت‌های مذکور را نیز به دنبال داشت. در انتهای روز سوم کنگره دبیر علمی کنگره، بیانیه پایانی را قرائت و ضمن اعلام گزارش اجمالی از مباحث علمی کنگره از حضور فعال همه همکاران و سخنرانان قدردانی کرد و پایان‌بخش کنگره، عکس دسته‌جمعی بیش از ۲۰۰ نفر از متخصصان به‌عنوان یادگاری به‌یادماندنی از اولین کنگره طب ایرانی بود.

برخی چالش‌ها و مشکلات برگزاری اولین کنگره طب ایرانی به شرح زیر است:

- ۱- نبود بودجه و درآمد ثابت و پایدار در انجمن و هزینه‌گزار برگزاری کنگره؛

۲۱ لغایت ۲۳ آبان ماه ۱۴۰۴
تهران، سالن همایش های بین المللی رازی
12 - 14 Nov 2025
Tehran, Razi Conference Hall

itmcongress.ir

دبیرخانه: انجمن علمی طب سنتی ایران ۰۲۱-۸۸۹۹۳۶۵۶ داخلی ۱۲۵
Info@itmcongress.ir ۰۹۰۱۸۵۸۴۴۱۹